

s. 706472

G1
nt.

10 - 1

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

Deel 29

1 mei 1969

No. 5

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12 III, Amsterdam 1010 — Nederland

INHOUD : G. M. Bogaard : Niet alle dagvlinders zijn zeldzaam! (p. 81). — E. J. Nieuwenhuis & T. G. Howarth : One some butterflies from the Indo-Pacific region (p. 85). — C. A. W. Jeekel : Two new generic names in the diplopod order Craspedosomatida (p. 88). — V. S. van der Goot : Italian Syrphidae (Dipt.) (p. 89). — B. J. Lempke : Nog een „bananevlinder” (p. 97). — Br. Virgilius Lefeber : Kweek van Hymenoptera-Aculeata, voorjaar 1968 (p. 99). — Literatuur (p. 100 : R. H. Cobben). — Korte mededelingen (p. 88, 98 : B. J. Lempke).

Niet alle dagvlinders zijn zeldzaam!

door

G. M. BOGAARD

We hebben de laatste jaren vaak sombere en soms zelfs alarmerende berichten kunnen vernemen over onze dagvlinders. In veel gevallen kan ik het daarmee wel eens zijn. Dat de voortschrijdende cultuur een slechte invloed moet hebben, is buiten kijf en ook de chemische onkruidbestrijding is een niet te verwaarlozen ongunstige factor. Toch behoeven we ook weer niet al te pessimistisch te zijn. Bekend is immers ook, dat de fauna, dus ook die van de dagvlinders, sterk fluctueert. Minder gunstige periodes worden afgewisseld door betere, waarin we een duidelijke toename van het aantal individuen van bepaalde soorten kunnen vaststellen. Goede voorbeelden zijn o.a. *Araschnia levana* L., *Papilio machaon* L. en *Polygonia c. album* L.

In mijn woonplaats Hendrik-Ido-Ambacht is omstreeks 10 jaar geleden een ± 20 ha groot industrieterrein aangelegd, waarvan nu nog ongeveer de helft onbebouwd is. Oorspronkelijk was het een laag gelegen polder. Deze werd opgespoten met zand en daarna ingezaaid met lucerne, esparcette en klaver. Twee maal per jaar wordt er gemaaid. Het is te begrijpen, dat wanneer dit alles in bloei staat, het een dorado is voor dagvlinders. Duidelijk blijkt dit uit de hierna vermelde waarnemingen, aangevuld met mijn ervaringen in andere delen van het land en met die van enkele vrienden.

Erynnis tages L. Ik trof deze in klein aantal aan in de Drunense duinen; wat algemener in het zuiden van Limburg.

Spialia sertorius Hoffmannsegg. De laatste jaren in Zuid-Limburg in flinke aantallen waargenomen. In *Ent. Ber.* 19 : 112 (1959) schreef de heer DELNOYE over

de sterke achteruitgang van deze soort. Er blijkt daarna een duidelijke wending ten goede te zijn gekomen.

Pyrgus malvae L. In voor de soort gunstige biotopen komt hij door vrijwel het gehele land nog tamelijk veel voor.

Carterocephalus palaemon Pallas. In klein aantal aangetroffen in de Drunense duinen, in het zuidoosten van Noord-Brabant plaatselijk echter nog vrij algemeen.

Thymelicus lineola Ochsenheimer. Op het industrieterrein jaarlijks bij duizenden; ook talrijk aan de spoorbaan te Sliedrecht.

Thymelicus sylvestris Poda. Op de zandgronden in het binnenland gewoon, in het westen heb ik de vlinder echter weinig aangetroffen.

Thymelicus acteon Rottemburg. Thans op nagenoeg alle kalkhellingen in Zuid-Limburg algemeen.

Hesperia comma L. Op de Veluwe en plaatselijk in Limburg gewoon.

Ochlodes venatus Bremer & Grey. Op alle zandgronden gewoon aangetroffen, in het westen echter, althans in mijn omgeving, weinig waargenomen.

Papilio machaon L. Na een zeer ongunstige periode van ongeveer tien jaar is de laatste jaren weer een duidelijke verbetering te zien, vooral in Limburg, waar de heer MAASSEN de rupsen in flinke aantallen kon (laten) verzamelen (zie o.a. *Ent. Ber.* 28 : 63, 1968).

Pieris napi L., *rapae* L. en *brassicae* L. Afgezien van jaarlijkse schommelingen zijn deze alle drie gewoon.

Colias hyale L. en *C. crocea* Fourcroy. Wisselend per jaar. Op het industrieterrein werden de volgende aantallen geteld:

C. hyale: 1964—38; 1965—453; 1966—32.

C. crocea: 1962—45; 1966—72; 1967—12.

Anthocaris cardamines L. Voor zover ik weet, nu in het westen zeer zeldzaam, maar in Limburg hier en daar nog, of weer, gewoon.

Aporia crataegi L. Ik ken deze alleen van de Noord-Veluwe, waar ik de vlinder in 1964 in enkele exemplaren waarnam.

Gonepteryx rhamnii L. Op de zandgronden in het binnenland gewoon, ook op het industrieterrein elk jaar aanwezig. Overigens in het westen weinig gezien.

Heodes tityrus Poda. In het centrum van de Alblasserwaard jaar op jaar gewoon.

Lycæna phlaeas L. In sommige jaren zeer gewoon, in 1966 bij voorbeeld massaal aan de spoordijk bij Sliedrecht.

Aricia agestis Denis & Schiffermüller. In de duinstreek regelmatig. Tot 1962 gewoon aan de spoordijk te Sliedrecht, daarna niet meer gezien tot 1968, toen de vlinder weer in bescheiden aantal aanwezig was.

Celastrina argiolus L. In 1965 zeer gewoon op de Noord-Veluwe, in 1966 eveneens in midden-Limburg. Komt ook in het Donkse Bos te Slikkerveer voor en in de boomgaard achter mijn huis, maar steeds in gering aantal.

Maculinea alcon Denis & Schiffermüller. Ik ken deze alleen van een vindplaats in het noorden van Drente en een andere in het noorden van de Veluwe. Daar ieder jaar gewoon.

Maculinea nausithous Bergsträsser en *M. teleius* Bergsträsser. Tot 1967 waren beide soorten nog in flinke aantallen te vinden, maar zeer plaatselijk. Nu ook de laatste ons bekende vindplaats is verdwenen, vrees ik het ergste voor ze.

Lycaeides idas L. In 1964 werden enkele exemplaren gevangen bij de Imbosch.

Plebejus argus L. In de voor de soort geschikte heide-biotopen kan de soort vaak talrijk voorkomen, zoals in 1965 bij Elspeet.

Polyommatus icarus Rottemburg. Op het industrieterrein jaarlijks bij duizenden.

Thecla betulae L. Van één vindplaats in Zuid-Limburg is mij bekend, dat de vlinder er nog geregeld voorkomt.

Quercusia quercus L. Toch wel gewoner dan algemeen gedacht wordt. In Noord-Brabant van 1960—1966 en in midden-Limburg in 1967 en 1968 plaatselijk vrij algemeen aangetroffen.

Strymonidia ilicis Esper. Op de meeste zandgronden gewoon, als er maar eik voorkomt.

Callophrys rubi L. In het binnenland op nagenoeg alle zandgronden gewoon.

Apatura iris L. In 1967 op één vindplaats in Zuid-Limburg nog in verscheidene exemplaren waargenomen.

Limenitis camilla L. Plaatselijk op de Veluwe en in Noord-Brabant en Limburg soms talrijk, zoals in 1967 te Dorst en in de Drunense duinen.

Euphydryas aurinia Rottemburg. Het aantal vindplaatsen is drastisch verminderd, maar op enkele plaatsen waar het biotoop (blauwgrasland) nog aanwezig is, nog vrij gewoon.

Mellicta athalia Rottemburg. Sterk wisselend per jaar in aantal en van verschillende vindplaatsen geheel verdwenen. In het noorden van Drente en midden-Limburg komen echter nog flinke populaties voor.

Clossiana selene Denis & Schiffermüller. In het noordoosten van Zuid-Holland en het noordwesten van Overijssel plaatselijk nog talrijk.

Fabriciana niobe L. Talrijk op de midden-Veluwe.

Mesoacidalia charlotta Hw. Als de vorige soort, ook aangetroffen in de Drunense duinen, maar hier minder talrijk.

Fabriciana adippe Denis & Schiffermüller. Op 25.VI.1959 ving ik twee exemplaren in de Drunense duinen.

Issoria lathonia L. Het komt mij voor, dat deze ook in de duinen zeldzamer wordt. Van 1955—1960 jaarlijks aan de spoordijk te Sliedrecht. Het maximum was 18 exemplaren in 1957.

Araschnia levana L. Vooral in Limburg is de vlinder de laatste jaren nog in redelijke aantallen aanwezig.

Vanessa cardui L. Wisselend per jaar. Op het industrieterrein de volgende aantallen: 1966—1300, 1967—40, 1968 circa 400 exemplaren.

Vanessa atalanta L. In de boomgaard achter mijn huis soms buitengewoon talrijk. In 1964 geschat op 100.000, in 1966 circa 1000, in 1967 \pm 300, in 1968 omstreeks 6000! Komt talrijk voor op rottend fruit, op het industrieterrein daarentegen slechts enkele tientallen.

Polygonia c. album L. In Limburg, hoewel wisselend in aantal, beslist niet ongewoon. In 1966 bij voorbeeld in het Munnicksbos bij Sint Odiliënberg gewoon. Ook in het westen zie ik bijna elk jaar enkele exemplaren in het Donkse Bos te Slikkerveer en te Hendrik-Ido-Ambacht.

Nymphalis antiopa L. In 1964 bij Epe op de Veluwe op één plaats zeer gewoon. Ik ben daar later niet meer terug geweest.

Nymphalis polychloros L. Na een lange periode van zeldzaamheid weer in midden-Limburg verschenen, in één jaar ongeveer 30 exemplaren. Ook in het westen voorkomend: in 1960 te Zwijndrecht, in 1964 in het Donkse Bos en in 1967 te Hendrik-Ido-Ambacht, telkens één exemplaar.

Nymphalis io L. Een redelijk gewone soort. In augustus 1968 op het industrieterrein bij duizenden, toen verreweg de gewoonste vlinder!

Aglais urticae L. Jaarlijks op het industrieterrein bij tienduizenden. Vooral in het najaar enorm veel, in 1968 bij voorbeeld ± 10 stuks per m²! Dit klinkt haast ongelooflijk voor wie dat ter plaatse niet gezien heeft. Ik ving er ook twee exemplaren van de zeldzame f. *icbnusoides* de Selys.

Pararge aegeria L. Vooral in Limburg trof ik deze vaak gewoon aan. Ook te Hendrik-Ido-Ambacht bijna elk jaar waargenomen.

Lasiommata megera L. Overal waar ik verzameld heb, gewoon. Op het industrieterrein soms zeer talrijk.

Hipparchia semele L. Van 1963—1966 jaarlijks zeer talrijk aangetroffen bij Nunspeet. Evenzo in 1964 in het duingebied bij Oostvoorne.

Hipparchia statilinus Hufnagel. Op de midden-Veluwe bij honderden aangetroffen.

Aphantopus hyperantus L. In het noorden van Drente, bij Elspeet en in midden-Limburg vrij gewoon aangetroffen.

Maniola jurtina L. Zowel op de zandgronden als hier bij mij in het westen gewoon.

Pyronia tithonus L. In de voor de soort geschikte biotopen op zandgronden gewoon aangetroffen, zoals in 1964 in de Drunense duinen en in 1966 bij Nunspeet.

Coenonympha arcania L. Op de midden-Veluwe niet zeldzaam.

Coenonympha tullia Müller. In het zuidoosten van Noord-Brabant op één vindplaats gewoon.

Coenonympha pamphilus L. Overal aanwezig. In 1968 zeer talrijk aan de spoordijk te Sliedrecht.

Van de overige Nederlandse dagvlinders heb ik geen ervaringen, zodat ik deze buiten beschouwing laat. Uit dit overzicht blijkt overigens wel, dat voor een flink aantal soorten de toestand niet zo alarmerend is als uit verschillende publicaties viel op te maken. De hoofdzaak is nog altijd een biotoop te vinden, dat voldoende gunstige omstandigheden voor de betreffende soort biedt.

Summary

The writer discusses the butterflies observed by him the last few years. Although it is certain that several species belonging to the Netherlands fauna have strongly diminished, there are still a good number which may be met with in sufficient or even surprising numbers provided the right biotope is still present.

Hendrik-Ido-Ambacht. Burgemeester van Akenwijk 8a.